De ce se sting luminile în discoteci?

Fiecare epocă a însemnat o luptă împotriva a ceva. Renaşterea a luptat pentru restaurarea omului, epoca modernă pentru instaurarea democraţiei ş.a.m.d. Dar cea mai interesantă este lupta care se duce astăzi. Ultima luptă a omenirii, poate pare ciudat, este lupta cu ruşinea.

Teoria lui Freud despre complexe, pe care acesta a lansat-o în secolul trecut, a umplut imediat minţile tuturor, de multe ori fără ştirea şi fără voia lor. Nu ştiu în ce măsură a reuşit Freud să ne vindece de aceste complexe, cert este că el a reuşit să creeze un complex nou cu care a infectat secolul XX – *complexul Freud*.

În ce constă acest complex al lui Freud? El constă în căutarea şi găsirea obsedantă a unor pricini eliberatoare, cum ar veni, a unor complexe. Freud n-a făcut decât să preia nevinovata constatare a lui Buddha: *Viaţa este suferinţă, pentru orice suferinţă există o cauză*. Însă Freud merge mai departe, el anexează şi cauzele acestei suferinţe.

Cauzele suferinţei lui Freud sunt puţin neobişnuite, cu toate acestea ele au reuşit, în foarte scurt timp, să devină nişte cauze comune. Una din ele este dorinţa băiatului de a se culca cu propria mamă şi a fetei cu tatăl (?) – complexul lui Oedip, iar cealaltă e ruşinea care provine din sentimentul de inferioritate pe care îl avem din cauza unor nereuşite anterioare.

Obsesia reuşitei în viaţă pare să fi găsit în vremea noastră o rezolvare atât de simplă: perseverează, impune-te! Cum vrei să te respecte alţii, dacă tu însuţi nu te respecţi? Învinge-ţi timiditatea, cauza tuturor nereuşitelor.

Psihologii moderni oferă o mulţime de metode de a scăpa de timiditate, aceasta a devenit o preocupare centrală a pedagogiei şcolare şi a familiilor tinere. Totul pentru a cultiva personalitatea copilului, pentru a scăpa de frustrarea comunistă!

Însă a ucide în tine sentimentul ruşinii încă nu înseamnă că tu însuţi nu vei mai săvârşi fapte de ruşine. Penibilul rezultă tocmai din seninătatea cu care cineva face lucruri jenante, convins că face ceva bun. Dimpotrivă, noi avem nevoie de sentimentul ruşinii pentru a evita să ne facem de râs în faţa celorlalţi. Ruşinea este chezăşia demnităţii noastre.

Este curios cum tânărul „sociabil”, care înainte de a se prezenta trebuie să spună o glumă de care râde singur, a înlocuit idealul

nobilului tăcut şi sobru. Aceşti bufoni ai vremurilor noastre, tinerii descurcăreţi, care vând ţigări la bucată sau fac vreo altă afacere micuţă, fascinează în mod curios pe înghiţitorii de seriale ieftine. Ce simpatici sunt ei când nu-şi pot aminti cine a scris *Faust* sau spun că Einstein a scris *Sonata lunii*! Şi ştiţi ce-i face atât de atrăgători? Faptul că nu se ruşinează deloc când li se spune că sunt proşti.

Eu nu încerc să înlocuiesc acest ideal cu cel creştin, pentru că vreau să fiu citit până la capăt. Dar aş propune să ne întoarcem la grecii antici, care trezesc de obicei multă admiraţie chiar şi la cei care nu ştiu nimic despre ei.

Să luăm cea mai bună variantă a bărbatului timpurilor noastre: tânăr, cu bani, conduce o afacere personală, unul din cei doi care se întâlnesc în lift în reclamele la crema de ghete şi se uită cu invidie la pantofii celuilalt. Unul din cei care, respectând recomandările psihologului său, începe întotdeauna primul vorba. Acum să vi-l închipuiţi pe acest bărbat al vremurilor noastre nimerit în grădina lui Pitagora, unde începătorii tac în primii trei ani. Se înţelege că bărbatul nostru, la prima încercare de a se „pune în evidenţă”, a fost alungat de pitagoreici ca un bădăran.

Să-l ducem, dar, pe acest bărbat la taoişti, poate că acolo îl vor primi. Dar iată că Lao Zi nici măcar nu-şi ridică ochii spre vorbăria noului venit, el ştie că tăcând poţi spune toate.

L-am dus pe urmă la Confucius, dar şi acesta, văzând cât preţ pune acest străin pe luciul pantofilor săi, îi spune: „Înţelept este cel care, fiind îmbrăcat în zdrenţe, poate să stea în adunarea celor îmbrăcaţi în haine scumpe, fără să se ruşineze”. 1

N-am să continui această călătorie, dar vă asigur că bărbatul nostru nu va fi primit în niciuna din tradiţiile popoarelor lumii. Acest ideal este un produs al secolului nostru, care la noi a ajuns abia de zece ani. Un produs al unui continent lipsit de tradiţie, lipsit de religie şi de cultură, continentul hamburgerelor.

Reclamele pe care le vedem pe stradă, în ziare şi la televizor, toate te îndeamnă să fii primul, să fii cel mai bun. Sigur că îndată apare întrebarea: cum să fie toţi „primul”? În tradiţiile tuturor popoarelor pentru a deveni „primul” e nevoie de multă osteneală, trebuie să te umpli de virtuţi. Acum însă e mult mai simplu. Vrei să fii primul? Nicio problemă, cumpără bateriile *Duracell* şi fumează *Kent*, dar dacă nu-ţi ajung banii, cel puţin uită-te la una din emisiunile Pro TV, toate îţi vor

spune că eşti primul!

Nouă, românilor, această psihologie ne este foarte bine cunoscută de la ţigăncile din stradă. Numai acestea, pentru a te capta, încep să-ţi „ghicească” tot felul de blonde care se ţin de tine, că ai mulţi duşmani şi că o să-ţi vină nişte bani din străinătate. Numai că dacă refuzi să le dai bani, rămâi aceeaşi „cioară borâtă” care ai fost mai înainte.

Toate aceste laude ale timpului nostru noi le primim numai dacă cumpărăm produsul reclamat, altminteri, rămânem aceeaşi români nespălaţi care am fost până la instalarea Pro TV-ului. Sigur că este o traumă psihologică foarte puternică.

Eşti gras? Bea *Fanta* şi toate fetele vor fi în cap după tine! Eşti pipernicit şi colegii de clasă îţi dau şuturi în fund când te văd? Nu-i nimic, dă-te cu after shave *Gillete* „pentru bărbaţi puternici”! Eşti o fire enervantă şi de aceea nu ai niciun prieten? Încearcă „sensul adevăratei prietenii” cumpărând un pachet de *Royale*!

Acum, vă propun să înţelegem de unde această luptă cu „timiditatea” şi cu reziduurile comuniste în noile programe şcolare şi în tot ce vedem şi auzim. Cum alt fel s-ar fi putut vinde unei femei normale din România cizmele acelea lungi, care nouă ne aduc aminte de pescarii din deltă, scumpe cât o vacă? Sau cum s-ar fi vândut nişte hamburgeri de plastilină la preţul pe care poţi să-ţi cumperi un pui, dacă nu s-ar fi afişat mai înainte panouri pe stradă cu portretul unei tinere femei sub care scrie: „Eu să spăl şi să calc”? „Eu să mă mulţumesc cu puţin?” „Eu să fiu devreme acasă?”

Societatea de azi creşte o generaţie de cumpărători: cumpărători de haine, cumpărători de computere, cumpărători de cărţi, cumpărători de contraceptive. E nevoie de multă atenţie pentru a nu ne transforma într-un robot comercial, care cumpără fără discreţie lucruri de care nu are nevoie. Dar mai ales să fim atenţi să nu plătim pentru aceste lucruri de nimic cu propriile noastre virtuţi, cu propria, adevărata noastră demnitate.

Pentru a-şi vinde marfa, casele de modă şi cosmetică au lansat *complexul fetei fără prieten*. Vârsta de la care o copilă trebuie să simtă acest complex scade în raport cu setea de bani a producătorilor, aşa încât, fără exagerare, îl poţi găsi şi la fetiţele de grădiniţă, deşi, spun unii, într-o formă nevinovată. Aceste mărfuri s-ar fi vândut în proporţie mică, mă refer în special la lenjeria intimă, ciorapi, bluziţe,

fustiţe, fiind, clar, nişte *unelte de specialitate*, însă, odată cu lansarea acestui *complex al fetei fără prieten*, ele se vând bine şi în rândurile copilelor care încă mai au de susţinut examenul de capacitate.

Deoarece, la această vârstă, e normal ca fetele să nu dispună de atâta bănet (deşi unele, ce-i drept, îi dobândesc singure, folosind cu îndemânare uneltele pomenite mai sus), s-a inventat un complex şi pentru părinţii care sar cu banul, *complexul părinţilor încuiaţi la minte*. De obicei, aceştia sunt nişte părinţi răi, care nu-şi lasă propriii copii să-şi trăiască viaţa.

Dar cel mai interesant este când vânzătorii de mărfuri stranii ţin predici religioase. Aceste predici ajung la inima tuturor tinerilor mai degrabă decât cele ale Apostolului Pavel: „Dumnezeu ne-a creat atât de minunaţi, El ne-a făcut bărbat şi femeie şi a sădit în noi atracţia unii către alţii. El ne-a poruncit să ne iubim – Dumnezeu însuşi este Dragoste! Iubiţi-vă, dar, cât sunteţi tineri, cumpărând prezervativele cutare şi contraceptivele cutare. Şi, ca dragostea voastră să nu se stingă niciodată, cumpără-i iubitei tale această trusă de machiaj. Începe chiar acum, tinereţea nu ţine veşnic…”

De fapt, lucrurile stau puţin altfel, firea ne-o spune. Deşi pofta a biruit şi a luat locul minţii, totuşi ne dăm seama că nu-i chiar bine ceea ce facem. Alt fel, de unde panica studentei căreia i s-a spus, pe neprins de veste, că i-au venit părinţii şi sunt pe coridor, iar în patul ei nestrâns mai este cineva? Dar şi mai expresivă este ruşinea de a se întâlni fata cu părinţii băiatului şi invers. Dacă nu-i nimic rău în ceea ce faceţi, de ce vă ruşinaţi? Când a fost să se săvârşească păcatul, pofta a alungat ruşinea, iar când vine timpul să mărturisim, ruşinea se îmbăţoşează.

Poetul Esop, care nu reprezintă tradiţia Biblică, are o fabulă extraordinară despre ruşine: *Zeus, când făcu oamenii, rândui în fiecare felurite înclinaţii, dar uită să le dăruie tocmai Ruşinea. Şi nemaiavând pe unde să o aşeze, îi porunci să intre prin dos. Ruşinea se supără şi se împotrivi. Dar Zeus îşi susţinu cu tărie porunca şi Ruşinea zise: „Intru prin dos dacă n-o să intre şi Eros prin acelaşi loc; dacă va intra el, eu voi ieşi”. Din această privinţă, toţi desfrânaţii sunt neruşinaţi* („Zeus şi Ruşinea”).

Intenţionat am pomenit, şi acum şi mai sus, tradiţiile altor popoare şi credinţe, pentru a nu mă face un apologet nesuferit al creştinismului. Virtuţile umane au fost şi rămân aceleaşi în toate timpurile şi la toate popoarele, ele sunt: modestia, blândeţea,

înţelepciunea, *dragostea, care niciodată nu cade*. I Corinteni 13, 8

Ceea ce ne călăuzeşte spre virtute, ca un fir al Ariadnei, este sentimentul ruşinii, care, după părerea Sf. Părinţi este glasul Duhului Sfânt din noi. Ruşinea nu este prezentă la copii, atâta timp cât aceştia se află în starea de inocenţă fericită, care este dincolo de virtute. Ea apare însă odată cu primele mişcări spre păcat, când copilul află ce este binele şi răul.

Fetiţa care până mai ieri îţi sărea în braţe când te vedea, după ce a văzut un film cu triunghi roşu, roşeşte şi devine foarte tăcută. Această ruşine este ceea ce o opreşte să ajungă la păcat, odată cu vârsta, numai dacă nu se va potrivi emisiunilor care o îndeamnă să-şi „învingă" timiditatea. Această ruşine ar fi salvat-o şi de alte situaţii jenante şi, de ce nu, tragice, redând-o nevătămată viitoarei sale familii, copiilor şi soţului. *Ruşinea femeii opreşte ruşinea*, spunea unul din Părinţii pustiei.

Ruşinea este starea tuturor oamenilor de după cădere. Atunci când noi ne împotrivim ruşinii, pentru a săvârşi păcatul, noi ne împotrivim glasului lui Dumnezeu care *umblă în răcoarea serii* şi strigă: *Adame*, *unde eşti*? Facere 3, 9

Noi toţi am moştenit această fire, şi cei care cred în Dumnezeu şi cei care nu cred. Dacă vreţi, aceasta este o dovadă că Dumnezeu există, că Biblia este adevărată. Urmăriţi aceasta pe tinerii care vin din provincie la studii în oraşe. Minunaţi-vă de timiditatea lor de care râd prezentatorii de la Pro TV. Minunaţi-vă de roşeaţa din obraji atunci când îşi cumpără un pachet de ţigări într-un bar aglomerat. Minunaţi-vă de modestia cu care stau pe tuşă în discotecile barbare, aşteptând să vină un blues ca să-şi invite la dans fata de care s-au îndrăgostit.

V-aţi întrebat vreodată de ce se sting luminile în discoteci şi de ce aceşti tineri se ruşinează să danseze? V-aţi întrebat de ce adolescentele se închid în cameră şi se învaţă una pe alta acele mişcări nefireşti? V-aţi întrebat de ce studentele din anul I nu se dau scoase din cameră atunci când îşi vopsesc pentru prima oară părul sau îşi schimbă freza? Poate pentru că sunt încă nişte biete copile, care n-ar fi făcut asta niciodată, dacă nu ar fi cerut-o timpul.

Tânărul trăieşte numaidecât acest conflict: pe de o parte, toţi îi spun că aceasta este bine, pe de alta, el simte o puternică împotrivire în adâncul fiinţei sale, pe care nu o poate explica. Glasul lăuntric îi

spune că e o neghiobie ca o mulţime de oameni să se adune într-o hală mare şi să se mişte unul în faţa altuia, pe de altă parte, asta-i provoacă plăcere. Atunci, pentru a le împăca pe amândouă, se sting luminile în discoteci, iar cei începători cu totul se ameţesc cu vin ca să alunge senzaţia penibilă. Rămâne doar plăcerea aceea înfricoşătoare, goală.

Începătorii, săvârşesc păcatul cu lumina stinsă. Ei nu numai că se ruşinează unul de altul, dar, fără să-nţeleagă, se ruşinează de blândeţea omniprezentă a Ziditorului. Obiceiul de a stinge lumina ni se trage de la Adam, acesta, îndată după săvârşirea păcatului, a fugit să se ascundă la umbra unei tufe din Grădina Raiului. De atunci noi repetăm gestul bietului Adam.

Noaptea se săvârşesc furturile, violurile, e vremea prielnică pentru păcat. Tot noaptea a ieşit şi Iuda de la Cina cea de Taină ca să-L vândă pe Iisus, după cum ne descrie Evanghelsitul Ioan: *Deci*, *după ce a luat acela bucăţica de pâine*, *a ieşit numaidecât*. *Şi era noapte*. Ioan 13, 30 Iuda, mergând să-l vândă pe Iisus, ţinea în mână bucăţica de pâine pe care Acesta i-o întinse la masă. Ca să înţelegem frumuseţea acestui gest, trebuie să ştim că în tradiţia iudaică gazda întindea prima bucăţică oaspetelui celui mai iubit. Asta a vrut să arate şi Hristos când i-a întins bucăţica lui Iuda, cu atât mai mult că aceasta nu era o pâine simplă, ci pâinea euharistică, adică însuşi Sfântul Trup al lui Hristos care S-a jertfit pentru toţi, inclusiv şi pentru Iuda. Insistând asupra acestui amănunt, Sf. Ioan ne atrage atenţia asupra gradului mare de neruşinare a lui Iuda, la care a ajuns din cauza patimii.

Lupta cu ruşinea este lupta cu noi înşine. Să nu ne închipuim că dacă rămânem fără un picior sau fără ochi ne numim handicapaţi, iar dacă lăsăm să ni se distrugă unul din sentimentele de bază ale fiinţei noastre ne vom numi atlanţi. Tot handicapaţi ne vom numi, dar nişte handicapaţi monstruoşi, de care nu va mai vrea nimeni să îngrijească.

Este înfiorător că această luptă cu ruşinea le reuşeşte celor care o poartă. Dacă-mi îngăduiţi să mă exprim mai exact, *celui* care o poartă. Să ştiţi că este cu putinţă să învingem ruşinea şi odată cu ea orice urmă a chipului lui Dumnezeu care este în noi. E nevoie, ce-i drept, de ceva efort, dar nu e imposibil. Noi avem puterea şi libertatea de a ne transforma în nişte monştri care îşi sfârtecă cu răceală propriii copii în numele unei absurde izbăviri de complexe.

Pentru cei care au căpătat obiceiul de a lupta cu ruşinea, există totuşi o posibilitate de a şi-l satisface. Luptaţi cu ruşinea pe care o

simţim atunci când nu reuşim să părem ceea ce am fi vrut în faţa celorlalţi, aceasta este o ruşine păcătoasă, izvorâtă din mândrie. Luptaţi cu ruşinea care ne vine atunci când trebuie să mergem la duhovnic să ne mărturisim păcatele de care nu ne-am ruşinat când le făceam. Luptaţi cu ruşinea veninoasă care ne sufocă atunci când trebuie să spunem celuilalt: „iartă-mă, n-am avut dreptate".

În rest, lăsaţi ruşinea să vă șoptească cele ce aveţi să faceţi, şi aşa veţi scăpa de ruşine.

În ce priveşte complexele, acestea sunt faptele şi gândurile tainice care ne cresc pe faţă şi pe ochi, oricât nu ne-am lupta cu ele. Cum vrei să n-ai complexe dacă te masturbezi, te aprinzi de poftă când vorbeşti cu o fată, eşti zgârcit şi vrei să pari mai mare decât eşti? Lasă-te de acestea şi vei scăpa de complexe. Fă faptele luminii, că *Lumina a venit în lume, dar oamenii au iubit întunericul mai mult decât Lumina, pentru că faptele lor erau rele. Că oricine face fapte rele urăște Lumina și nu vine la Lumină, pentru ca faptele lui să nu se vadă. Dar cel care lucrează adevărul vine la Lumină, ca să se arate faptele lui.* Ioan 3, 19 – 20

*Să lepădăm dar lucrurile întunericului și să ne îmbrăcăm în armele luminii. Să umblăm cuviincios, ca ziua.* Romani 13, 12 – 13

E cam greu, ce să faci? Lumea toată se transformă într-o discotecă cosmică. Luminile sunt stinse. Totul este gata. În întuneric, un glas cunoscut ne strigă pe nume.

1 „Să stea, fără să se ruşineze, îmbrăcat într-o robă veche alături de cei înveşmântaţi în blănuri şi măt